

KÁROLYI MIHÁLY

Földreform

In: Károlyi Mihály: Hit, illúziók nélkül. Budapest, 1977, Magvető. 193–196.

*Károlyi Mihály (1875–1955) radikális demokrata politikus, 1905-től országgyűlési képviselő, akit baloldali nézetei miatt „vörös grófnak” is hívtak. Az 1918-as őszi-
rszás forradalom idején a Magyar Nemzeti Tanács elnöke. A Károlyi- és Berinkey-
kormányok több szociális reformot terveztek, így a társadalombiztosítás kiterjesztését, a
nyolc órás munkanap bevezetését, és az 500 holdnál nagyobb magán-, valamint a 200
holdnál nagyobb földbirtokok szegényparasztság körében történő felosztását, ame-
lyekből semmi nem valósulhatott meg. Az 1919. február 15-én életbe lépett földreform
végrehajtására a kormánzatnak szintén nem maradt ideje, csak Károlyi Mihály osz-
totta fel saját nagybirtokát Kápolnán. Alakja a forradalom centenáriumán éles emlé-
kezetpolitikai viták keresztüüzébe került.*

*Hit illúziók nélkül című műve a politikus emlékirata, amit már az emigrációban írt
meg. 1956-ban angol nyelven jelent meg először, később a Kádár-rendszerben több-
ször kiadták.*

A földreform kérdésében a koalíciós kormányon belül hónapokon át ellentétek mutatkoztak. Csak 1919. február elején jutottunk megegyezésre. Ezeknek a hónapoknak az elvesztegetése végzetes kérésnek bizonyult: ez lett az oka a kudarcunknak. A létükben fenyegetett feudális osztályok mind ellenségesebb magatartását a parasztság megnyerésével és támogatásával lehetett volna ellensúlyozni. A szociáldemokraták azonban, akiknek a parasztság körében nem voltak híveik, időt akartak nyerni, hogy kiépíthessék saját mezőgazdasági szervezetiket, s ezért szabotálták a reformot. Elméletileg igazuk volt, hiszen a birtokos parasztság konzervatív elem, amely nem törődik az ország egészének sorsával, csakis a magáéval. Komoly befolyása volt a parasztságra a római katolikus egyháznak is. A földreform elhalasztása gyakorlatilag mégis azt jelentette, hogy ellenségeink időt nyertek és ellenünk fordíthatták a csalódott parasztságot.

Mérsékelt agrárreformunkat végül februárban fogadta el a kormány. Az engedélyezett birtokok felső határa 50 hold volt. Kivételes esetekben, ha az ország érdeke így kívánta, az állam a 200 hold fölötti birtokokat is kisajátíthatta. Mindezeket a földeket 5–20 hold nagyságú parcellák formájában (ennyin megélhetett egy parasztcsalád) a földetlen parasztek között osztottuk volna szét. A több ezer holdnyi földbirtokok egy része szövetkezetekké alakult volna át. A föld értékét a háború előtti alacsony áron állapítottuk volna meg, és a tulajdonosok erősen megadóztatott államkötvények

formájában kaptak volna kártérítést. Valójában ez a vagyonadó egy formáját jelentette volna. Az új parasztbirtokosok több éves haladékot kaptak arra, hogy földjük ellenértékét megfizessék az államnak.

Ez a reform hasonló lett volna ahhoz, amit a szomszédos országok hajtottak végre. Az egykori magyar földbirtokosok elkeseredett dühvel szegültek szembe ezzel a reformmal, és évtizedeken át gyűlöltek is engem miatta, ma már jól tudják – többen nekem is elismerték számukra is üdvös lett volna annak idején, ha időben végrehajtnak.

Tavasszal hozzákezdünk a föld tényleges szétosztásához. Mint az ország egyik legnagyobb birtokosa, én magam kezdtem el saját kápolnai birtokomon. Könnyen elképzelhető, ez volt az utolsó csepp a pohárban osztályom és rokonaim számára. Addig azzal áltatták magukat, hogy a földreformról csak saját népszerűségem miatt beszélek, ez csak amolyan tudatosan alkalmazott taktika a részemről. Most megértették, ha nem cselekszenek azonnal, minden elveszett. [...]

Szakadt az eső azon a február végi napon, amikor birtokomat felosztottam. A távoli falvakból is összegyűlt parasztnagy esernyők alatt álltak ott, mélyen barázdált arcukból a meglepetés, a csodálat és a gyanakvás valami leírhatatlan keveréke sugárzott felém. Annyiszor becsapták, bolonddá tették már őket, nem tudták elhinni, hogy álmuk végül mégis megvalósul. Nagy kő esett le a szívemről, mert mindig büntudatot éreztem gazdagságom miatt: ifjúkoromban öntudatlanul, később már tudatosan. A kápolnai földbe, mely évszázadokon keresztül családom birtoka volt, karót vertem arra helyre, ahol a földet igénylő agrárproletárok listáján szereplő első ember parcellája kezdődött. Elégedett voltam. A dolgok rendje helyreállt. A föld most már a Mátra völgyének parasztszájáié volt.

A kápolnai földosztás után olyan legenda keletkezett, amelyben én valami Tolsztojhoz, vagy Gandhihoz hasonló alakként szerepeltem. Pedig erre nem szolgáltam rá. Én semmiféle áldozatot nem hoztam, minthogy sohasem volt érzékem a tulajdon iránt. Ez az érzés inkább a burzsoáziára jellemző, amely saját erejéből halmozta fel vagyonát. De még a saját osztályom köreiben is arról voltam nevezetes, hogy legkevésbé sem kötődöm, ragaszkodom a tulajdonomhoz. Így tehát az én úgynevezett nagylelkűségem nem volt érdem. Mindig jobban szerettem adni, mint kapni.

A kommunisták és a reakciósök ezután megkétszerezték támadásaikat. Minél jobban felemelte a fejét az ellenforradalom, annál több anyagot nyújtott a kommunista propagandának, és minél erőteljesebb lett a kommunista agitáció, annál több ürügy volt a reakciósök szervezkedésére. Így egymást kiegészítve, és kölcsönösen segítve, titokban mindkét fél elégedett volt. Úgy vélték minden jobb annál, ami pillanatnyilag fennáll. A reakció szemében a kommunizmus, a kommunizmus szemében a reakció volt a kisebbik rossz. Egyetlen ellenségük volt – a Károlyi-féle „harmadik erő”.